

עלון סיפורים להלכה שלמה

ערש"ק פרשת כי תבוא תשע"ו

עלון מס' 30

בס"ד

שבת תשובה חלק א

תקציר הפרקים הקודמים

הנערים יצאו לחופשת סוף שנה, גנבים שבאו לפרוץ לחממות של אלעזר, דודו של מתן, שברו את החממות, ולכן היה צורך לקטוף את הירקות במהירות, לפני שיתקלקלו ע"י השמש, הבחורים התנדבו לסייע במשימה, כאשר הנערים התכוונו לחזור לשבת לביתם עלתה בעיה, שכן היה צורך להשלים מניין בגבעה הסמוכה למושב, נחום אמר שיש לו רעיון לפתרון הבעיה.

צריך" הוסיף הרב חזקיה "לזכור, מחר, להניח ערוב תחומים, כדי שאוכל להגיע בשבת לגבעה" – הרב מה זה ערוב תחומים? שאל עידו "אמנם שמעתי על ערוב תבשילים, על ערוב המקיף את העיר, אך על ערוב תחומים לא שמעתי" והרב חזקיה השיב "כאשר אדם רוצה ללכת, בשבת, למקום הנמצא במרחק של יותר מאלפיים אמה, מהמקום שבו הוא שובת בשבת, עליו להניח ערוב תחומין, כך שהוא יוכל ללכת עוד אלפיים אמה ממקום הנחת הערוב" – הרב" קרא אליאב "לא כל כך הבנתי" – אתה צודק אליאב, זה נושא קצת מורכב, אבל יש לי רעיון, מה אתם עושים עכשיו?" – "כלום" השיבו

כולם – "אז אם תרצו, נלמד עכשיו את נושא ערוב תחומים" – "בטח שרוצים" השיבה החבורה "אז קדימה" הכריז הרב חזקיה "בואו ניכנס לחדר הלימוד"

כאשר כולם התיישבו פתח הרב חזקיה ואמר "בראשית הדברים אני רוצה להדגיש כי נושא ערוב תחומים הוא נושא מורכב מאד, הכולל בתוכו הרבה פרטים והרבה חישובים מורכבים, כך

שכאשר אתם תצטרכו פעם לעשות ערוב תחומים, תתייעצו קודם עם רב המקום כדי לדעת כיצד יש לעשות את הערוב על הצד הטוב ביותר, אבל עכשיו, אנחנו נלמד בגדול את הנושא, מוכנים?! – "כן" קראו כולם, הרב חזקיה פתח ספר והחל ללמד: "המקור לעניין תחום שבת נאמר בפרשת בשלח: "שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי" (שמות פרק טז פסוק כט)

מפסוק זה למדו חז"ל שיש לכל איש את היכולת ללכת בשבת אלפיים אמה מעבר לקו בו מסתיים תחום העיר לכל כיוון מהעיר שירצה ואסור לצאת מחוץ למרחק (תחום) זה. (עירובין נא ע"א) בגמרא הובאו דעות שונות האם מי שיוצא מחוץ לתחום עובר על איסור תורה או לא. (עירובין יז ע"ב)

הרמב"ם פוסק שמי שיוצא מחוץ לשנים עשר מיל ממקומו עובר על איסור תורה ולוקה. ומדברי סופרים אסרו אלפיים אמה. (רמב"ם הלכות שבת פרק כז הלכה א)

כן פסקו הרבה ראשונים, ויש סוברים שאין איסור מהתורה גם יותר מ- יב מיל. (רא"ש, הובא במשנה ברורה סימן שצ"ס ק"א) שיעור 2000 אמה הוא כקילומטר אחד. (גר"ח נאה = 960 מטר / חזו"א = 1152 מטר)

"אז מה אתה אומר נחום?" שאל אליאב "מה הפיתרון שלך?" "הפיתרון" השיב נחום "הוא פשוט מאד, אנחנו נשאר ונשלים את המניין" – "אה מצחיק מאד" קרא עידו "זה נקרא פיתרון פשוט???" – "כן, מזה הבעיה?" שאל נחום "יש הרבה בעיות" השיב עידו "ראשית, מאיפה נשיג בגדי שבת???" אסור להסתובב בשבת עם בגדי יום חול, ושנית, ההורים שלי לא יסכימו שנהיה במקום בלי השגחה של מבוגר שהם מכירים" – "אז שתדע" השיב נחום "שחשבתי גם על זה, והפיתרון לכל הדברים שאמרת הוא, שנתקשר ליעקב לוי, מחנות כלי העבודה, ונשאל אותו האם הוא מוכן לבוא להתארח בגבעה בשבת, אני בטוח שהוא ישמח לפגוש את אלעזר, וכך גם יגיעו אלינו בגדי השבת וגם יהיה מבוגר שיהיה אחראי עלינו" – "וואו, נחום, זה רעיון ממש גאוני" קרא אליהו – "רק השאלה" הוסיף נחום "האם יש מקום להתארח בגבעה?" – "את זה אני יכול לארגן" השיב אלעזר.

הנערים התקשרו ליעקב וסיפרו לו את כל סיפור המעשה, יעקב שמח לשמוע כי הם פגשו את אלעזר, וגם הוא מאד ישמח לפגוש אותו, ולאחר שיעקב התייעץ עם אשתו הם אישרו את הגעתם למושב. ביום חמישי בערב, לאחר תפילת ערבית, פגשו הבחורים את הרב חזקיה "שלום עליכם בחורים חביבים" קידם הרב חזקיה את פניהם של החבורה "חשבתי שנסעתם הביתה לשבת" – "כן" השיב נתן "זה מה שהתכוונו לעשות, אבל ברגע האחרון עלתה בעיה בגבעה" – "איזו בעיה???" התפלא הרב חזקיה – "אלעזר אמר" השיב מתן "שמתקיימת בשבת בר מצווה בגבעה, ויש צורך להשלים שם מניין, אז התנדבנו להישאר בגבעה, ולהשלים להם את המניין בשבת" – "כל הכבוד זו ממש מצווה גדולה" התלהב הרב חזקיה "אני בטוח שגם תעשו לחתן הבר מצווה שמח, כמו שאתם יודעים" – "אולי הרב יוכל להעביר לנו שיעור בשבת אחה"צ?" שאל נחום – "זה רעיון נפלא" השיב הרב חזקיה והוסיף "אתם יודעים מה, מזמן כבר לא הייתי בגבעה בשבת, אז אולי נארגן שם סעודה שלישית לכולנו? מה אתם אומרים?" – "זה יהיה ממש כיף" קראו כולם – "א"כ" אמר הרב חזקיה "נדבר עם אלעזר שיארגן את הסעודה, אלעזר הוא אלוף בארגון דברים מעין אלו, ואני

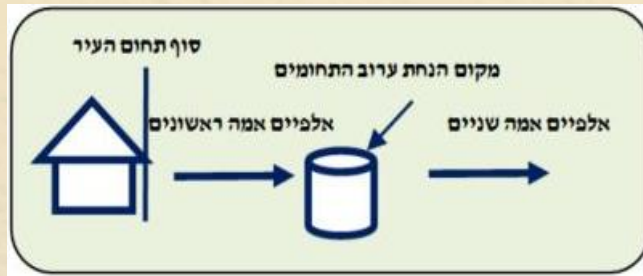
מיל = 2000 אמה. 12 מיל = כ-12 קילומטר.

יש להדגיש שהאיסור הוא לצאת מחוץ לתחום גם ללא טלטול של חפצים. (משנה ברורה סימן שצו ס"ק א) אדם הנמצא בתוך עיר, יש לו 2000 אמה לכל כיוון מגבול העיר. (שו"ע סימן שצו סעיף א, משנה ברורה ס"ק ג)

מי שמעוניין בשבת ללכת יותר רחוק מ-2000 אמה מהמקום ששבת בו בכניסת שבת, יכול לעשות עירוב תחומין.

עירוב תחומין הוא אוכל בכמות של שתי סעודות (כ-600 גרם) שיש להניח במקום הנחת העירוב לכל אחד מהצועדים, עירוב התחומין מאפשר לאדם ללכת מרחק יותר גדול מהמקום שבו הוא נמצא, כי מחשיבים את המקום ששם נמצא עירוב התחומין, כמקום שבו האדם שובת למרות שהוא אינו נמצא שם בכניסת השבת. את האוכל מניחים לפני שבת במרחק של קצת פחות מ-2000 אמה מהמקום שהאדם נמצא בו. ואז האדם יכול ללכת עד העירוב 2000 אמה, ומשם עוד 2000 אמה. (שו"ע סימן תח)

–הרב, לא כל כך הבנתי מאיפה לאיפה ניתן ללכת, כאשר מניחים ערוב תחומים" קרא נחום –"אז אני אצייר לכם על הלוח, כדי שתבינו יותר טוב" השיב הרב חזקיה והוא פתח את מגירת השולחן הוציא מתוכה טוש כחול והחל לצייר על הלוח שמאחוריו (ראה איור)

יש להקפיד שהעירוב יהיה במקום שניתן להגיע אליו בשבת, ושיהיה קיים בזמן כניסת שבת. (שו"ע סימן תט) – עוד שני דברים שחשוב לציין ולהדגיש, הראשון הוא, שניתן לעשות ערוב תחומים רק לצורך הליכה לדבר מצווה, והשני הינו שיש צורך שהמקום שאליו אנו חפצים להגיע יהיה בתוך תחום האלפיים האמה השניים, שכן, אסור ללכת יותר מאלפיים האמה השניים גם אם בינתיים נכנסנו לתחום הערוב של עיר אחרת. "אה" הוסיף הרב חזקיה "זוכרתי בדבר נוסף, אם הנחנו עירוב תחומים לצד מסוים של העיר, אסור לנו לצאת אלפיים אמה מהעיר לצד אחר של העיר, לדוגמא, אם היה בכוונתנו ללכת לצד צפון של העיר, אסור לנו לצאת מחוץ לעיר מכיוון דרום."

–הרב? שאל מתן "אז אם עשינו ערוב תחומים, יהיה לנו מותר לטלטל דברים בכיסים?" –"שאלה מצוינת" השיב הרב חזקיה "ובאמת, כאמור, עירוב התחומין פוטר את איסור התחומין, כלומר יציאת האדם, אך אינו פוטר את איסור טלטול, אלא אסור לטלטל שום חפץ מחוץ לעיר המוקפת גדר או צורת הפתח (עירוב)"

–הרב? יש איסור תחומים ביו"ט? שאל עידו "שאלה חשובה מאד" השיב הרב חזקיה "אין איסור הוצאה ביום טוב (שו"ע סימן תקיח סעיף א), אך יש איסור תחומין ביום טוב (שו"ע סימן תקכח סעיף א)

ולכן אחת מן הסיבות שלא אומרים תשליך בשבת הוא מהחשש שאנשים יטלטלו את המחזוריים אל מחוץ לעירוב" –הרב! קרא נתן "אם כבר מדברים על תשליך" מה המקור בכלל לאמירת התשליך?"

–"המקור" השיב הרב חזקיה "הוא מהרי"ל (מגדולי אשכנז) שכתב, שיש מנהג ללכת בראש השנה אצל ים או נהר להשליך במצולות ים כל חטאתינו, והטעם לזה, על פי מה שאמרו במדרש:

שכאשר הלך אברהם אבינו עם יצחק אל הר המוריה להעלותו לעולה, כאשר נצטווה מפי הקדוש ברוך הוא, קדמו שטן דרך, והתחיל להסית את אברהם ולמונעו ממצות הבורא יתברך, וכאשר סירב אברהם לשמוע בקולו של השטן, הלך השטן ונעשה לפניו כנהר גדול כדי שלא יוכלו לעבור, אברהם ויצחק לא השגיחו בזה ונכנסו למים עד שהגיעו לצווארם, ואז נשא אברהם אבינו את עיניו למרום, ואמר: ריבונו של עולם, אתה נגלית אלי ואמרת: קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה, ולא הרהרתי אחר דבריך ולא עיכבתי מאמריך, ועתה אם אנו טובעים בים מי ייחד את שמך הגדול? הושיעני אלקים כי באו מים עד נפש! מיד גער הקדוש ברוך הוא בשטן והלך לו. ומאחר שעקדת יצחק היתה בראש השנה, לכן נוהגים ללכת לנהר לומר תשליך, להזכיר זכות אברהם ויצחק."

"ואם כבר נתן פתחת את נושא התשליך, בואו ונלמד עוד כמה הלכות הקשורות לתשליך, שהרי הימים הנוראים כבר ממשמשים ובאים.

הרמ"א בסימן תקפג סעיף ב כותב ע"פ דברי המהרי"ל שנהגו ללכת אל הנהר ולומר: "תשליך במצולות ים כל חטאתינו"

המשנה ברורה כתב שטוב ללכת למקום שיש בו דגים חיים לסימן שלא תשלוט בנו

עין הרע ונפרה ונרבה כדגים. וטוב שיהיה מחוץ לעיר. ובברכי יוסף שם כתב שע"פ הסוד אין לומר תשליך בשבת.

גם הספרדים נהגו לומר תשליך, ויש שנהגו שאם התשליך נעשה בתוך שטח העירוב, לאומרו אף בשבת. (שו"ת יחוה דעת חלק א סימן ג)

הנשים לא חייבות באמירת תשליך, ויש להקפיד שאם כן רוצות לומר שלא תיווצר ערבוביה בין הגברים לנשים במקום בו נאמר התשליך, שאם כן עדיף לבטל את הנשים מאמירת התשליך. (ערוך השולחן)

"הרב? שאל אליאב "ומה יעשה מי שלא הספיק לומר תשליך בראש השנה" –"שאלה ממש במקום" השיב הרב חזקיה "מי שלא אמר תשליך בראש השנה, יכול לאמרו כל ימי עשרת ימי תשובה, ויש שנהגו לכתחילה לומר תשליך דווקא בערב יום כיפור. (פסקי תשובות)

"זהו, סיימנו" הכריז הרב חזקיה "היום למדנו הרבה דברים, בעז"ה ניפגש שוב בשבת"

יום שישו בצהררים, בגבעה, –"היי חברה, בואו מהר!!" קרא אליאב בקול "יעקב הגיע עם הדברים שלנו" הנערים החלו לפרוק את האוטו של יעקב כאשר לפתע מכונית נוספת עצרה ליד מכוניתו של יעקב, ומתוכה יצאה משפחה עם הרבה ילדים, יעקב הביט באבי המשפחה, ולפתע יצאה צעקה מפיו "מוטי???" אבי המשפחה סובב את ראשו לבדוק מי קורא לו –"כן, אני מוטי" ענה האיש "או יותר נכון, פעם קראו לי מוטי, היום מרדכי" –"מי כבודו?" –"אני יעקב" –"יעקב לוי???" קרא מרדכי בפליאה –"כן" השיב יעקב, והם רצו והתחבקו האחד עם השני "וואי, כמה זמן לא התראינו" קרא יעקב –"כן, מאז שההורים שלי יצאו לשליחות בחו"ל" השיב מרדכי "אתה יודע כמה חיפשנו אותך?" אמר יעקב –"אותי?" התפלא מרדכי "כן אותך!" –"בשביל מה חיפשתי אותי?" שאל מרדכי, ויעקב השיב "אתה זוכר..."

העלון מוקדש השבוע לעילוי זשמת
הרה"ק ר' ישראל מאיר הכהן מראזין ב"ר אריה זאב בעל הזפץ חיים זצוק"ל זי"ע
מרת סבתי ברכה ב"ר משה בן ציון ע"ה
כ"ד אלול